

Luxation av den ytliga böjsenan i hasleden

Luxation av den ytliga böjsenan i hasleden, i vardagsmun även kallat ”slipped tendon” eller ”sheltiehäl”. Defekten som sådan är ovanlig på de flesta raser, men på några raser är den förhållandevis vanlig. Som smeknamnet antyder är sheltien en av dessa. De fall som finns beskrivna i den veterinärmedicinska litteraturen rör ca hälften shelties. Den har också observerats på nötboskap och hästar.

Det är viktigt att hundägare och uppfödare är medvetna om defektens symptom och behandling, då det inte behöver betyda pension för hunden. Ställs diagnosen i tid och operationsmetoden är korrekt, är prognosen mycket god för ett fortsatt aktivt liv!

Vad är då sheltiehäl i praktiken? Det finns en böjmuskel på lårbenet som går bakom knäleden. Den passerar ner och formar bland annat vadmuskeln, innan den fortsätter som en sena ned mot hälknölen på hasen och ned mot tårna. Luxationen är inte som sådan medfödd, utan är ett resultat av nötande på de fästen som ska stabilisera senan i senkanalen i hasen. Det finns fall rapporterade på hundar mellan 11 månader och 9 år.

Vilka symptom visar hunden? I de flesta fallen blir hunden akut halt, utan att man som ägare kan se orsaken. I de fall någon orsak kunnat ses, har det rört sig om spänstiga och kraftfulla rörelsemoment, t ex när hunden sprungit eller ramlat. Hältan kan vara lätt och komma och gå, men den kan också vara så kraftig att hunden över huvud taget inte vill stödja på sitt ben.

När man går igenom hunden kan man känna en svullnad på hälknölen, som beror på en vätskeansamling i den underliggande akillessenan. I de flesta fall kan böjsenan rubbas ur sitt läge och även sättas tillbaka i rätt läge, genom fysisk manipulation. Oftast luxerar senan lateralt (till utsidan av benet) men även medial luxation förekommer. För de flesta hundar orsakar luxationen relativt mild smärta.

När motion eller trauma verkar vara det direkta orsaken till luxationen, så vet man inte exakt varför en del hundar är predisponerade. Fetma har föreslagits som en orsak, men det finns inga vetenskapliga belegg som stödjer teorin på samma sätt som med t ex HD och AD.

Ärftlighet har föreslagits som en bidragande orsak, av två anledningar. Dels har ca hälften av de rapporterade fallen rört sheltie. Dels verkar det finnas en anatomisk skillnad i hälbenet mellan drabbade respektive friska hundar. I en studie togs röntgenbilder på 12 av de drabbade hundarna samt på 20 friska hundar, med shelties inkluderade i båda grupperna. I den drabbade gruppen var hälbenet tunnare och längre och kanalen som senan ska ligga i var grundare. Dessutom var den laterala processen, som ska stabilisera senan, mindre till storleken på de drabbade än på de friska hundarna. Dessa skillnader i benets utformning talar för att det finns en genetisk predisposition att drabbas av skadan.

Vad gör man när ens hund drabbats? För närvarande finns bara en rekommendation för de hundar som blir drabbade – operation. Även om det går att medicinera med smärtstillande och antiinflammatoriskt samt bandagera i kombination med restriktiv motion, så ger det i regel inget

hållbart resultat. De flesta av de hundar man testat denna typ av behandling på måste ändå i slutändan opereras. I ett fall där en hund rapporterades att ha luxerat senorna i båda haslederna, opererade man bara ena benet. När båda benen två år senare röntgades, visade det sig att det ben man inte opererat hade kraftig nybildning av benvävnad (artros) kring hälknölen.

Då tillståndet är så pass ovanligt på många raser, är det tyvärr inte ovanligt att veterinärer feldiagnosticerar en "sheltiehäl". Vid misstanke om "sheltiehäl" ska man se till att få bli remitterad till en ortoped. Operationer av "sheltiehäl" är oftast mycket lyckade och hundarna kan normalt sett använda sitt skadade ben redan efter tre månader från operationen.

Vad kan vi göra för att förhindra att skadan uppstår? Det finns idag inga studier av graden av ärftlighet på "sheltiehäl". Man vet inte heller om foder eller motion kan ha någon inverkan på att förhindra defekten. Det är troligt att många hundar som är anatomiskt predisponerade aldrig luxerar senan, men antalet är svårt att uppskatta. Man vet inte heller om röntgen av unga hundar skulle kunna ge en tillförlitlig prognos av hundens sannolikhet att luxera senan i framtiden.

Det kvarstår dock som ren fakta att sheltien drabbas av en oproportionerligt stor andel av "sheltiehälar". Detta faktum ensamt gör att det är mycket troligt att vi brottas med ett ärftligt problem i rasen. "Sheltiehäl" har observerats i princip i alla länder där sheltien finns, så problemet är inte knutet till en plats eller blodslinje. Problemet är i sig så pass ovanligt att många uppfödare aldrig sett det.

I Sverige kan vi se i försäkringsbolagens statistik att det finns många enstaka fall av olika diagnoser som rör haslederna. Några diagnoser kan omedelbart uteslutas att ha med "sheltiehäl" att göra, men ganska många faller inom ramen för vad som skulle kunna vara feldiagnosticerade "sheltiehälar". För hundens skull är det viktigt att få en korrekt diagnos, och om nödvändigt, att operera en "sheltiehäl" så snart som möjligt för att öka hundens chanser att bli helt återställd.